

NTFR 2016/2853

Formeel belastingrecht

Voor het beogen van algemeen nut is geen gunstig maatschappelijk effect vereist*Hoge Raad 25 november 2016, 15/04990**ECLI:NL:HR:2016:2666**Belastingjaar/tijdvak: 2012**Wetsartikelen: Art. 5b, AWR***Samenvatting**

Belanghebbende, een stichting, heeft tot doel het scheppen van mogelijkheden voor minimaal vierhonderd personen om gezamenlijk tweemaal per dag het transcendente meditatieprogramma te beoefenen om op deze wijze een zodanige invloed uit te oefenen op het collectieve bewustzijn van de Nederlandse bevolking dat negatieve tendenzen gaan verdwijnen. In geschil is of belanghebbende kwalificeert als een anbi. Voor het hof was de vraag of de werkzaamheden van belanghebbende rechtstreeks erop zijn gericht het algemeen doel te dienen. Niet in geschil was of de statutaire doelstelling van belanghebbende voldoet aan de in art. 5b AWR gestelde vereisten. Hof Arnhem-Leeuwarden (15 september 2015, nr. 14/01142, NTFR 2015/2637) heeft geoordeeld dat bij de door belanghebbende verrichte activiteiten, zoals het organiseren van bijeenkomsten, lezingen en seminars, de persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers vooropstaat. De activiteiten dienen niet rechtstreeks het algemeen belang. Belanghebbende heeft de door

haar gestelde positieve effecten op onder andere de (afname van de) criminaliteit, de economische vooruitgang en de positieve ontwikkeling van de verkeersveiligheid niet aannemelijk gemaakt, aldus het hof. De Hoge Raad vernietigt de hofuitspraak. Voor de Hoge Raad is onbegrijpelijk dat belanghebbende volgens haar statutaire doelstelling (nagenoeg) uitsluitend het algemeen nut beoogt, maar dat geen van haar feitelijke werkzaamheden – die in ieder geval deels binnen deze doelstelling vallen – rechtstreeks erop is gericht enig in art. 5b, lid 3, AWR genoemd algemeen nut te dienen. Verder merkt de Hoge Raad op dat voor het beogen van het algemeen nut niet vereist is dat gunstige maatschappelijke effecten van de activiteiten aannemelijk worden gemaakt. (Volgt vernietiging en verwijzing.)

Feiten

2.1. In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.

2.1.1. Belanghebbendes doel luidt volgens artikel 2 van haar statuten:

‘1. De stichting heeft ten doel: het scheppen van mogelijkheden voor minimaal vierhonderd personen om gezamenlijk tweemaal per dag het TM- (HR: Transcendente Meditatie) en TM-sidhiprogramma, zoals geleerd door A, te beoefenen, om op deze wijze een zodanige invloed uit te oefenen op het collectieve bewustzijn van de Nederlandse bevolking, dat negatieve tendenzen gaan verdwijnen en worden omgebogen in positieve ontwikkelingen.

2. De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

A) projecten te ontwikkelen, die bovengenoemde doelstellingen doen realiseren, zoals:

- a. woongelegenheden voor een dergelijke groep;
- b. huisvesting om het gezamenlijke meditatieprogramma te beoefenen;
- c. werkgelegenheden;
- d. het voorwaarden scheppen voor onderwijs op basis van de systematische ontwikkeling van het bewustzijn voor de betrokkenen;
- e. het voorwaarden scheppen voor mogelijkheden voor recreatie en gezondheidszorg.

B) Het verstrekken van informatie over de genoemde doelstelling.’

2.1.2. In 1988 is belanghebbende begonnen met het realiseren van C, een wijk in Z. In C zijn in totaal 200 woningen. Dit betreffen koop- en huurwoningen. C huisvest ca. 300 huishoudens van merendeel mediterenden en ‘sidha’s’. Belanghebbende regelt, als bewonersorganisatie, de toelating tot C. Inschrijving voor een woning in C is pas mogelijk als een overeenkomst is gesloten met belanghebbende.

2.1.3. De activiteiten van belanghebbende bestaan uit het onderhouden van C en haar voorzieningen door het verstrekken van subsidies aan de basisschool, de biologische winkel en het vegetarische restaurant. Daarnaast organiseert en ondersteunt belanghebbende TM-activiteiten, die ook vanuit het buitenland worden bezocht.

2.1.4. Niet alle inwoners van C nemen actief deel aan de TM-activiteiten. Dagelijks nemen circa 100 mensen in C deel aan de Transcendente Meditatie die tweemaal daags wordt gehouden. Teneinde de doelstelling van de gemeenschap te bereiken dienen dagelijks 400 mensen deel te nemen aan de meditatiebijeenkomsten. Alle inwoners van C zijn aan belanghebbende een maandelijks bijdrage verschuldigd, ongeacht of zij deelnemen aan de TM-activiteiten. De bijdrage wordt aangewend om de voorzieningen in C in stand te houden.

2.1.5. In het beleidsplan van belanghebbende voor de periode 2011-2021 van oktober 2011 staat onder meer dat belanghebbende zich wil richten op het genereren van publiciteit over het nut van de transcendente meditatie en de TM-sidhitechniek voor de maatschappij, op de ondersteuning van de bouw van nieuwe huizen en op het professionaliseren van de beoefenaars van de TM-sidhitechniek en de ondersteuning van de activiteiten in C.

2.1.6. Belanghebbende heeft sinds 1 januari 2008 de status van Algemeen Nut Beogende Instelling (hierna: ANBI).

2.1.7. De Inspecteur heeft een onderzoek ingesteld naar de ANBI-status van belanghebbende en heeft op 26 september 2011 en op 20 januari 2012 een ‘bedrijfsbezoek’ gebracht.

2.1.8. De Inspecteur heeft bij beschikking van 6 maart 2012 aan belanghebbende meegedeeld dat zij per 1 juli 2012 niet langer zal worden aangemerkt als een ANBI.

Geschil

2.2. Voor het Hof was onder meer in geschil of de werkzaamheden van belanghebbende rechtstreeks erop zijn gericht het algemeen nut te dienen. Voor het Hof was niet in geschil dat de statutaire doelstelling van belanghebbende voldoet aan de in artikel 5b AWR gestelde vereisten.

2.3. Het Hof heeft geoordeeld dat bij de door belanghebbende verrichte activiteiten primair de persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers voorop staat, zodat het particuliere belang en niet rechtstreeks het algemeen nut wordt gediend. Hoogstens is mogelijk sprake van een gunstig maatschappelijk neveneffect van de activiteiten, aldus het Hof. De activiteiten zelf dienen naar ‘s Hof’s oordeel niet rechtstreeks het algemeen belang. Belanghebbende heeft bovendien de door haar gestelde positieve effecten op onder andere de (afname van de) criminaliteit, economische vooruitgang en de positieve ontwikkeling van de verkeersveiligheid naar ‘s Hof’s oordeel niet aannemelijk gemaakt.

Rechtsoverwegingen

2.4.1. Tegen dit oordeel richt zich het middel met onder meer een motiveringsklacht.

2.4.2. Bij de beoordeling van het middel moet het volgende worden vooropgesteld. Artikel 5b, lid 1, aanhef en letter a, onder 1°, AWR vereist onder meer dat de desbetreffende instelling uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het algemeen nut beoogt. Een instelling beoogt het algemeen nut als kan worden vastgesteld dat haar werkzaamheden rechtstreeks erop zijn gericht enig algemeen nut als omschreven in artikel 5b, lid 3, AWR te dienen. Daarbij moet niet slechts worden gelet op de statutaire doelstelling van de instelling, maar ook op haar feitelijke werkzaamheden.

2.4.3. Het Hof is kennelijk, en in cassatie onbestreden, ervan uitgegaan dat belanghebbende volgens haar statutaire doelstelling uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het algemeen nut beoogt. De door het Hof vastgestelde feiten laten geen andere conclusie toe dan dat belanghebbendes activiteiten in ieder geval deels binnen haar statutaire doelstelling vallen. Tegen die achtergrond is zonder nadere motivering, die ontbreekt, niet begrijpelijk ‘s Hof’s oordeel dat geen van belanghebbendes feitelijke activiteiten rechtstreeks erop is gericht enig in artikel 5b, lid 3, AWR genoemd algemeen nut te dienen. Daarbij verdient opmerking dat voor het beogen van het algemeen nut niet vereist is dat gunstige maatschappelijke effecten van de activiteiten van de instelling aannemelijk worden gemaakt. Het middel slaagt in zoverre.

2.4.4. Gelet op het in 2.4.3 overwogene kan 's Hofs uitspraak niet in stand blijven. Verwijzing moet volgen voor een onderzoek in volle omvang. Bij een bevestigende beantwoording van de vraag of de feitelijke activiteiten van belanghebbende ten minste deels gericht zijn op het dienen van het algemeen belang, zal het verwijzingshof zich moeten buigen over de vraag of aan het zogenoemde kwantitatieve criterium is voldaan, dat wil zeggen of het op het algemeen nut gerichte deel van de activiteiten ten minste 90 percent van haar totale activiteiten vormt.
(Volgt vernietiging en verwijzing.)

COMMENTAAR

MOLENAAR¹

Gelukkig doet de Hoge Raad dit cassatieberoep over de transmissie-meditatiestichting niet af met art. 81 Wet RO. Ik hoopte daar al op in mijn commentaar op de uitspraak van Hof Amsterdam van 18 juni 2015, nr. 13/00565, NTFR 2015/2077. En de Hoge Raad corrigeert Hof Amsterdam ook. Als de doelstelling in de statuten in het algemeen belang is en de werkelijke activiteiten daarmee overeenstemmen, zijn die activiteiten ook in het algemeen belang. Dat klinkt logisch, maar Hof Amsterdam had dat toch niet zo scherp in het vizier, net als daarvoor Rechtbank Noord-Nederland 22 oktober 2014, nr. 13/00282, NTFR 2014/2619. Beide haalden oorzaak en gevolg door elkaar. Met activiteiten in het algemeen belang worden namelijk altijd de particuliere belangen van mensen gediend, maar dat betekent niet dat die activiteiten niet meer in het algemeen belang zijn (vgl. HR 13 januari 2012, nr. 10/03464, NTFR 2012/158 (woningstichting)). De Hoge Raad formuleert het nu nog eenvoudiger door uitsluitend de algemeen nuttige doelstelling en de werkelijke activiteiten naast elkaar te leggen.

De Hoge Raad besluit tot verwijzing omdat nog bekeken moet worden of de stichting met die activiteiten wel voor 90% het algemeen belang dient. De stichting heeft haar doelstelling goed gespecificeerd in de statuten, zoals in de hofuitspraak viel te lezen, dus als de activiteiten daarmee overeenstemmen, zal dat goed gaan. Wellicht zijn er nog meer activiteiten van substantiële omvang die onder een van de categorieën van algemeen nut van art. 5b, lid 3, AWR vallen.

Vervolgens moet bij de stichting een onderscheid gemaakt worden tussen betalingen voor activiteiten, dus waar de stichting tegenprestaties voor levert, en giften zonder tegenprestaties. Alleen die laatste komen bij de deelnemers in aanmerking voor giftenaftrek. Het zal misschien niet eenvoudig zijn om dat goed uit elkaar te halen.

Brondocumenten

- [HR 25 november 2016, nr. 15/04990](#)
- [Beroepschrift in cassatie bij HR nr. 15/04990](#)

¹ Dr. D. Molenaar is werkzaam bij All Arts Belastingadviseurs en verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.